

Подаци о произвођачу

Назив	
Адреса	
Телефон	
Број пољопривредног газдинства	

Подаци о биљној врсти

Подручје	
Општина	
Катастарска општина	
Потес	
Прегледана површина	
Поријекло биљног материјала	
GPS координате	
Врста биљке домаћина	
Дијелови биљке који се узоркују	

Примједбе:

Одговорно лице
произвођач / власник биљаОвлашћено лице
за фитосанитарни преглед

ПРИЛОГ 4.

Образак 1. Укупни резултати над присуством проузроковача златастог жутила Grapevine flavescence dorée phytoplasma, FD у производним засадима биљака домаћина у Републици Српској у 2021. години

	Винова лоза		Павит		Пајасен		Јова	
Врста узорака	Позитивни резултати	Негативни резултати	Позитивни резултати	Негативни резултати	Позитивни резултати	Негативни резултати	Позитивни резултати	Негативни резултати
Регија								
Бања Лука								
Градишка								
Приједор								
Требиње								
Укупно								

Образак 2. Укупни резултати над присуством проузроковача златастог жутила Grapevine flavescence dorée phytoplasma, FD спроведеног у регистрованим расадницима и на граничним прелазима у Републици Српској у 2021. години

Узорци	Број позитивних узорака	Број негативних узорака
Винова лоза		
Укупно		

Образак 3. Списак GPS координата у XY координатном систему са мјеста узорковања

Редни број	Подручје	Власник биља	X координата	Y координата	Вријеме прегледа / узорковања	Биљна врста	Резултат лабораторијске анализе
1.							

Након завршетка Програма посебног надзора попуњене табеле у електронској форми потребно је доставити Министарству на имејл: mps@mps.vladars.net.

Рок за завршетак наведених послова је 10. децембар 2021. године.

996

На основу члана 31. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске", број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", број 115/18), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРОГРАМ

ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ ШТЕТНОГ ОРГАНИЗМА *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ У 2021. ГОДИНИ

Члан 1.

Овим програмом утврђују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, субјекти који их спроводе, извори и начин

обезбјеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством штетног организма *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma), (Quaglino et al., 2013) на подручју Републике Српске у 2021. години.

Члан 2.

Циљ овог програма је утврђивање присуства, односно одсуства штетног организма *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) у Републици Српској.

Члан 3.

(1) Посебан надзор ради детекције карантински штетног организма спроводи се на граници и на цијелој територији Републике Српске.

(2) Посебан надзор и мјере надзора спровode Републичка управа за инспекцијске послове Републике Српске (у даљем тексту: Инспекторат) и институције које имају овлашћење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде за спровођење послова од јавног интереса у области дијагностике штетних организама и заштите здравља биља (у даљем тексту: овлашћене институције).

(3) Посебан надзор и мјере надзора на граници и у складиштима сјеменског кромпира спроводи Инспекторат, а у производним засадима сјеменског кромпира овлашћена институција.

(4) Овлашћена институција припрема информационе летке са стручним савјетима о начинима спречавања ширења и могућим мјерама контроле патогена и вектора.

(5) Програм посебног надзора подразумијева мониторинг који се спроводи над присуством штетних организама (у даљем тексту: мониторинг).

(6) Увозне пошилке које су обухваћене мониторингом не задржавају се на граничном прелазу и за њих фитосанитарни инспектор издаје рјешење о забрани промета до добијања резултата лабораторијских анализа.

(7) У случају детекције карантинског штетног организма, Инспекторат предузима све неопходне радње у складу са прописима којима је регулисана ова област.

Члан 4.

(1) Најзначајније биљке домаћини *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) јесу биљке из фамилије Solanaceae (кромпир, дуван, парадајз, паприка, патлиџан, *Solanum nigrum* и *Datura stramonium*), корови и гајене биљке из фамилије Asteraceae (мрква, целер, цикорија), винова лоза, јагоде, лаванда, кукуруз и шећерна репа. Биљке из рода *Prunus*, попут шљиве, брескве, трешње и бадема, такође су забиљежене као домаћини, углавном у Ирану и Азербејџану. За разлику од набројаних биљака које су у већини случајева крајњи домаћини ове фитоплазме, попонац (*Convolvulus arvensis* L.) и коприва (*Urtica dioica* L.) најзначајнији су резервоари ове фитоплазме и главног вектора *Hyalesthes obsoletus* Signoret. *Candidatus Phytoplasma solani* је регулисани штетни организам у Европској унији под називом potato stolbur mycoplasma у Annex II, Part A, Section II of Council Directive 2000/29/EC и EPPO A2 листи за биљке из фамилије Solanaceae намијењене за садњу и сјеме.

(2) Тестирање преношења Stolbur кромпира потврдило је преношење цикадама *H. obsoletus* и *Reptalus panzeri* Loew. Најзначајнији је *H. obsoletus* којем је домаћин попонац (*Convolvulus arvensis*), затим *Crepis foetida* L., рудерални коров и коприва (*Urtica dioica*).

Члан 5.

(1) Визуелне прегледе и узимање службених узорака у производним засадима сјеменског кромпира врше овлашћене институције уз присуство запослених у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство), који обављају послове пружања стручних услуга у пољопривреди, а који одређују локацију и засад за узимање узорака.

(2) Визуелне прегледе и узимање службених узорака за лабораторијско тестирање биљке домаћина у складиштима сјеменског кромпира и из увоза врши Инспекторат.

(3) Лабораторијске анализе свих службених узорака на присуство карантински штетног организма овог програма врше овлашћене институције.

Члан 6.

Одабир локација за спровођење овог програма врши се на основу биологије штетног организма и његовог вектора, климатских услова за њихов развој, географске дистрибуције и величине површина на којима су заступљене биљне врсте биљки домаћина.

Члан 7.

Ток визуелног прегледа и метода узорковања за лабораторијске анализе описани су у Прилогу 1. овог програма, који чини његов саставни дио.

Члан 8.

Број визуелних прегледа и узорака за лабораторијско испитивање присуства штетног организма проузроковача *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma), које врши овлашћена институција, приказан је у Табели 1. у Прилогу 2. овог програма и чини његов саставни дио, а детаљан приказ броја узорака биће дефинисан уговором о условима за реализацију и коришћење средстава за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 9.

Број службених узорака садног материјала за лабораторијско испитивање присуства штетног организма проузроковача *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma), чије узимање врши Инспекторат, прописан је у Табели 2. у Прилогу 2. овог програма.

Члан 10.

(1) Визуелно се прегледају површине на којима су заступљене биљке домаћини, а при опису мјеста и узимања узорака описује се мјесто узорковања са обавезним означавањем GPS позиције, те се то наводи у Записнику о узимању узорака и пријави узорака, који се налази у Прилогу 3. овог програма и чини његов саставни дио.

(2) На основу резултата спровођења овог програма, узорковања и извјештаја из лабораторија, овлашћене институције дужне су да израде карту подручја са извршеним визуелним прегледима, карту локација узорковања и карте локација са позитивним узорцима користећи Фито-Гис апликацију.

(3) Карте из става 2. овог члана достављају се Министарству у електронском облику.

Члан 11.

(1) Рок за узимање узорака из производних засада сјеменског кромпира те достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа је 10. децембар 2021. године.

(2) Коначни извјештај о спроведеном програму и карте из члана 10. став 2. овог програма достављају се Министарству до 15. децембра 2021. године.

(3) Рок за узимање узорака из увоза, достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа, те достављање извјештаја Инспектората је 31. децембар 2021. године.

(4) Сви вршиоци посебног надзора одмах извјештавају Министарство о посебним догађајима током спровођења овог програма, а посебно о свим случајевима откривања штетног организма који је предмет посебног надзора.

(5) У случају откривања штетних организама који су предмет посебног надзора, вршиоци одмах обавјештавају Министарство и Инспекторат, који предузима неопходне фитосанитарне мјере с циљем спречавања ширења и сузбијања штетног организма, а у складу са прописима из ове области, те о том обавјештава Министарство.

(6) Укупни резултати овог програма воде се и достављају Министарству на прописаним обрасцима 1, 2. и 3, који се налазе у Прилогу 4. овог програма и чине његов саставни дио.

Члан 12.

Спровођење овог програма финансира се из буџета Републике Српске на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села у 2021. години - право на подстицајна средства за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 13.

Ступањем на снагу овог програма престаје да важи Програм посебног надзора над присуством штетног организма *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) у Републици Српској у 2020. години ("Службени гласник Републике Српске", број 34/20).

Члан 14.

Овај програм ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 12.03.3-330-1261/21

24. маја 2021. године

Бањалука

Министар,

Др **Борис Пашалић**, с.р.

ПРИЛОГ 1.

Ток визуелног прегледа и метода узорковања

1.1. Ток визуелног прегледа

Вектори столбур фитоплазме кромпира *H. obsoletus* и *R. rangeri* излијећу почетком јуна. Кромпир је атрактиван за имага, који масовно долијећу и хране се сисањем из флоема. Фитоплазму преносе и после 30 дана или крајем јуна, посебно у јулу и августу, када се на кромпиру појављују симптоми: црвенкасто лишће, увијање вршних листова и ваздушне кртоле. Зависно од присуства имага вектора, поље може бити са масовним присуством црвенкастих биљака. Карактеристичан је симптом, обично у августу, појава "ваздушних кртола" (на надземном стаблу кромпира) које испрпљују биљку и смањују значајне приносе. Код јаке инфекције биљке угину и принос је угрожен. Вријеме појаве симптома одређује и вријеме узорковања. Препоручује се узимање узорка кромпира у јуну и јулу ради утврђивања присуства столбура у пољу. Најинтен-

зивније се јавља на кромпиру за чипс, код којег инфицирани чипс кртола са столбуром у процесу печења тамни месо, а то кртоле чини некорисним за основну намену.

Узорак за визуелни преглед током вегетације представља једна цијела биљка кромпира. Уобичајено је да се прегледа 100 до 200 биљака, крећући се дијагоналним проходом кроз парцелу и на десет мјеста прегледа се на присуство симптома око 20 биљака које се налазе једна иза друге:

- савијање спољашњих ивица листа према лицу,
 - жућење листова,
 - општа промјена боје листа дужином главних нерава,
 - некроза на промијењеним дијеловима листа,
 - спужваста стабљика,
 - скраћене интернодије,
 - појава пурпурне боје стабљике или приземног дијела стабљике,
 - појава ваздушних кртола.
- 1.2. Узимање узорка
- Кромпир из засада узорковати од друге половине јуна до августа.
 - Сакупити цијеле листове са петелкама, стабљикама и ваздушним кртолама, уколико су присутне, ставити у пластичне кесе и држати у фрижидеру до слања у овлашћену лабораторију (не дуже од два дана). Оптималан број узоркованих листова је пет до десет комада по биљци.
 - Предуслов сузбијања столбура кромпира је саћење здравог садног материјала. Од октобра до новембра потребно је да инспекција прегледа кртоле сјеменског кромпира након вађења и оне које су сумњиве да издвоји и пошаље овлашћеној институцији на даље анализе провјере присуства *C. Phytoplasma solani*. Сјеменске кртоле могу бити фитоплазматичне са испољавањем мање или више симптома. Из ових разлога сјеменске кртоле морају се узорковати на провјеру присутности *C. Phytoplasma solani* и у рејонима појаве столбура. Приликом прегледа користити чисте рукавице и након сваког лота мијењати их.

1.3. Методологија лабораторијских анализа биљних узорка

Врши се међународно признатим и валидираним методама описаним у Clair et al., 2003 Vitis 42, 151–7. Daire et al., 1997. European Journal of Plant Pathology 103, 507–14. EPPO PM PM 7/133, Generic detection of phytoplasmas, Bulletin OEPP/EPPO Bulletin (2018) 48 (3), <https://doi.org/10.1111/epp.12541> и PM 3/70 PM 8/1 (2) Potato, Bulletin OEPP/EPPO Bulletin (2017) 47 (3), 487–503.

ПРИЛОГ 2.

Табела 1. Преглед дистрибуције и броја узорка за лабораторијско тестирање у производним засадама у Републици Српској

Подручје	Сјеменски кромпир
Производни засади	35

Табела 2. Преглед броја узорка за лабораторијско тестирање са граничних прелаза и у складиштима сјеменског кромпира у Републици Српској

Узорци	Број узорка
Кртоле кромпира	5

ПРИЛОГ 3.

Записник за посебан надзор над присуством проузроковача столбура кромпира, *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma)

(Прегледи производних засада и складишта сјеменског кромпира)

Број: бр. регије – бр. службе – период узорковања – ваш број, година

Нпр.: 01-01a-III-10/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.../2021.

Датум:

Шифре узорка:

Подаци о произвођачу

Назив	
Адреса	
Телефон	
Број пољопривредног газдинства	

Подаци о биљној врсти

Подручје	
Општина	
Катастарска општина	
Потес	
Прегледана површина	
Поријекло биљног материјала	
GPS координате	
Врста биљке домаћина	
Дијелови биљке који се узоркују	

Примједбе: _____

Одговорно лице
 произвођач / власник биља

Овлашћено лице

ПРИЛОГ 4.

Образац 1. Укупни резултати над присуством проузроковача столбура кромпира, *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) у производним засадама биљака домаћина у Републици Српској у 2021. години

	Сјеменски кромпир	
Врста узорака	Позитивни резултати	Негативни резултати
Регија		
Бања Лука		
Приједор		
Градишка		
Добој		
Бијељина		
Источно Сарајево		
Укупно		

Образац 2. Укупни резултати над присуством проузроковача столбура кромпира, *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) спроведеног на граничним прелазима и у складиштима сјеменског кромпира у Републици Српској у 2021. години

Узорци	Број позитивних узорака	Број негативних узорака
Кртоле кромпира		
Укупно		

Образац 3. Списак GPS координата у XY координатном систему са мјеста узорковања

Редни број	Подручје	Власник биља	X координата	Y координата	Вријеме прегледа / узорковања	Биљна врста	Резултат лабораторијске анализе
1.							

Након завршетка Програма посебног надзора, попуњене табеле у електронској форми потребно је доставити Министарству на имејл адресу: mps@mps.vladars.net.

Рок за завршетак наведених послова је 20. децембар 2021. године.

997

На основу члана 31. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, број 115/18), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРОГРАМ

ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ ШТЕТНИХ ИНСЕКТА У БИЉНОЈ ПРОИЗВОДЊИ НА ПОДРУЧЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У 2021. ГОДИНИ

Члан 1.

Овим програмом прописују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, подручје дјеловања, субјекти који их

спровode, извори и начин обезбјеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством штетних инсеката у биљној производњи на подручју Републике Српске у 2021. години.

Члан 2.

Циљ овог програма је утврђивање присуства, односно одсуства, као и сезонске динамике популације следећих штетних инсеката: азијске воћне мушице *Drosophila suzukii* Matsumura, смеђе мраморасте стјенице *Halyomorpha halys* Stal, сјеверноамеричке трешњине муве *Rhagoletis cingulata* Loew и азијског стршљена *Vespa velutina* Lepeletier у производним засадама биљака домаћина.

Члан 3.

(1) Посебан надзор ради детекције и сезонске динамике штетних инсеката спроводи се на цијелој територији Републике Српске.